

Eduskunnan sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Opetushallituksen lausunto Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta

Lausunnon tiivistelmä

Pidämme laadittua selontekoa tärkeänä. Kasvatuksella ja koulutuksella pystytään monin tavoin vaikuttamaan ihmisoikeustilanteen paranemiseen kotimaassa ja maailmanlaajuisesti.

Kasvatus ja koulutus on ihmisoikeusperustaista. Varhaiskasvatussuunnitelman, opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteissa korostetaan demokraattista toimintakulttuuria ja kaikkien osallisuutta sekä kielletään kiusaaminen, syrjintä ja rasismi. Kansainvälisillä Erasmus+ ja muilla ohjelmilla tuetaan osallisuutta ja moninaisuutta, aktiivista kansalaisuutta sekä ilmastomuutoksen hillintää ja kestävää elämäntapaa.

Opetushallitukseen hiljattain perustettu Opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskus lisää Suomen kansainvälistä vaikutusta opetussektorin kehitykseen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

Yleistä Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt Opetushallituksen lausuntoa valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta. Opetushallitus toteaa selonteon olevan kattava. Se nostaa esille koulutuksen ja kestävän kehityksen merkityksen ihmisoikeuksien edistämässä.

Kaikille lapsille ja nuorille tarjolla oleva laadukas koulutus todetaan selvityksessä oikeusvaltiota suojaavaksi ja ihmisoikeuksien toteutumista vahvistavaksi tekijäksi.

Kasvatus ja koulutus ihmisoikeuksien kunnioittamiseen

Kasvatus ja koulutus on ihmisoikeusperustaista. Varhaiskasvatussuunnitelman, opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteissa korostetaan demokraattista toimintakulttuuria ja kaikkien osallisuutta sekä kielletään kiusaaminen, syrjintä ja rasismi.

Opetushallituksen tehtäviin kuuluu ihmisoikeuksia edistävän kasvatus- ja koulutustoiminnan ohjaaminen perusteasiakirjoin, hankkein ja kansainvälistymispalveluin. Opetushallitus tuottaa materiaaleja opetussuunnitelman perusteitten täytäntöönpanon tueksi sekä jakaa valtionavustuksia opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen.

Opetushallituksen monipuolista toimintaa on avattu lausunnon liitteessä.

Oppivelvollisuuden laajentamisella sekä eri kasvatus- ja koulutusasteiden laatu- ja saavutettavuusohjelmilla (perusopetus Oikeus oppia, ammatillinen koulutus Oikeus osata, lukiokoulutuksen laatu- saavutettavuusohjelma) turvataan tasa-arvoiset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen kaikkialla Suomessa.

Opetushallituksen mielestä on tärkeää selvityksen tapaan nostaa esille demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen rinnalla myös Agenda 2030 -tavoitteita edistävä ympäristökasvatus ja ekologisen kestävyyden merkitys ihmis- ja perusoikeuksien toteutumiselle.

Opetushenkilöstön ihmisoikeusosaaminen

Selonteon tapaan Opetushallitus toteaa, että perus- ja ihmisoikeuksien tuntemusta eri viranomaisissa tulee lisätä. Oppilaitosjohton ja henkilöstön osaaminen vaatii edelleen vahvistusta, teema on ollut esillä sekä täydennyskoulutushauissa että tukimateriaaleissa.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisillä Erasmus+ ja muilla ohjelmilla sekä kansainvälistymisen valtionavulla tuetaan osallisuutta ja moninaisuutta, aktiivista kansalaisuutta sekä ilmastonmuutoksen hillintää ja kestävä elämäntapaa.

Opetushallitukseen hiljattain perustettu Opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskus lisää Suomen kansainvälistä vaikutusta kehitykseen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

Opetushallitus pitää tärkeänä ja tervetulleena selvityksessä esitetyn tietopankin perustamisen YK:n ja Euroopan neuvoston sopimusvalvontaelinten antamista Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden täytäntöönpanoa koskevista suosituksista. Tietopankki tukisi Opetushallituksen toimintaa perusteasiakirjojen antajana.

Korona-aika

Opetushallitus on laatinut laajat tukimateriaalit sekä koronaan varautumista että korona-ajasta toipumista varten. Korona-ajasta palautumisen tukeminen ja syntyneen osaamis- ja hyvinvointivajeen purkaminen on Opetushallituksen kuluvan vuoden toiminnan keskeinen painopistealue.